

Závěrečná zpráva ze stipendijního pobytu

Informace o stipendijním pobytu

Cílová země: Mongolsko

Pobyt zahájen v akademickém roce: 2022/2023

Účastník: student pedagog

Druh pobytu: výzkumný/přednáškový pobyt

Délka pobytu: 1 měsíc

Hostitelská instituce (název VŠ/instituce, fakulta, katedra/ústav): Mongolská státní univerzita, Katedra literatury a umění

1. Před odjezdem

Jak jste se o stipendijní nabídku dozvěděl/a, a proč jste si vybral/a toto stipendium? Jaké formality bylo třeba zajistit před odjezdem? - např. víza, pojištění, doprava. Jak náročné bylo administrativní zařizování pobytu?

Do Mongolska na Mongolskou státní univerzitu jsem jezdil pravidelně jako student mongolistiky FF UK v letech 2007 (letní škola), 2009/2010 (roční pobyt), 2011 (letní škola), jako student doktorského studia FF UK a FF MU (každoročně 2012–2019) a jako zaměstnanec FF MU (2020 – cesta však byla hrazena z grantu GAČR) a po přestávce kvůli pandemii Covid-2019 opět na stipendijní pobyty MŠMT ČR v létě 2022 a nyní v červnu 2023.

2. Průběh pobytu

Jakým aktivitám jste se na zahraničním pobytu věnoval/a? - např. výuka, studium, praxe, výzkum, přednášky. S jakými podmínkami jste se setkal/a na hostitelské instituci? - podpora ze strany hostitelské instituce, kvalita výuky, podmínky pro studium (studenti) jako výběr kurzů, náročnost studia, přístup pedagogů apod., spolupráce s kolegy a supervizorem (akademici, vědečtí pracovníci), zařízení a vybavení hostitelské instituce – knihovny, studovny, laboratoře, služby aj.

Vzhledem k četným dřívějším pobytům v této zprávě neopakují informace technického rázu a upozorňuji jen na ty skutečnosti, které jsou nové.

Náplní této cesty byl výhradně terénní výzkum zaměřený na průběžnou dokumentaci historické orální tradice a orální historie Altajských Urianchajců, podobně jako v minulých letech se zaměřením na oblast sumu Bulgan v ajmagu Bajan-Ölgij. Kromě toho, že byl terénní výzkum formálně zastřešen odborným akademickým dohledem paní prof. C. z Katedry literatury a umění

Mongolské státní univerzity, která poskytla mj. pozvání a akceptační dopis k tomuto studijně-výzkumnému pobytu, budou jeho výsledky využity i v rámci běžícího projektu *Proměnlivé adaptační strategie mobilních pastevců v Mongolsku: Dynamika v komunitních historiích a vzorcích stěhování dokumentovaná orálními prameny* (GA ČR, GM23-07108M).¹

Na terénní výzkum jsem vyjel v doprovodu svého spolupracovníka a spoluřešitele projektu, dr. S. a svých dvou studentek, které právě absolvovaly roční studijní pobyt na Mongolské státní univerzitě a paní B. z Ulánbátaru. Díky pomoci paní B. byly autobusové jízdenky z Ulánbátaru do sumu Bulgan v ajmagu Chovd zakoupeny předem, díky čemuž jsme mohli vyjet na venkov již druhý den po příletu (přílet 30. 5. 2023, odjezd z Ulánbátaru 31. 5. 2023, příjezd do sumu Bulgan odpoledne 1. 6. Po nezbytných nákupech potravin pro hostitelskou rodinu a drobných dárků pro navštěvované domácnosti jsme dopoledne 2. 6. přejeli s laskavou pomocí našeho hlavního hostitele pana Č. Ganbaatara ze sumu Bulgan v ajmagu Chovd na jeho zimoviště v bagu Ulánchus (sum Bulgan, ajmag Bajan-Ölgij). Odtud jsme ve dnech 3. 6. a 4. 6. provedli pěší návštěvu jařiště v Čačirtiin belčir a 4. 6. dopoledne jsem provedl výzkumný rozhovor na jařišti v údolí Chargajt. Do 6. 6. jsem dále vedl výzkum metodou zúčastněného pozorování s příležitostnými rozhovory s hostitelem a nejbližšími sousedy. 6. 6. se od výpravy odpojil můj spolupracovník dr. S., paní B. a jedna ze studentek, kteří se vydali na zpáteční cestu do Ulánbátaru. Odpoledne 7. 6. jsem se přešel společně s dobyt看em na jařiště v Čačirtiin belčir, kam k ránu 8. 6. dorazil zbytek domácnosti s autem naloženým věcmi k překočování na letoviště. Společně s další rodinou následoval přesun na letoviště u jezera Sönchöl. V prvních dnech jsem se věnoval hlavně rozhovorům s hostitelskými rodinami, protože ostatní domácnosti dosud nebyly na letoviště přestěhovány. Od 10. 6. jsem pak následně každodenně navštěvoval nejméně jednu domácnost denně a prováděl každodenně jeden až dva výzkumné rozhovory. 15. 6. jsem se účastnil komunitního rituálu obětování na místním *ovó*, 16. a 18. 6. jsem měl možnost zúčastněného pozorování šamanského rituálu, při němž docházelo ke zvláštnímu setkávání místní orální tradice a současné aktualizované náboženské praxe z městského prostředí. Vlastní výzkum jsem tentokrát zaměřil především na individuální orální historii sezónní pastevecké mobility. 20. 6. jsme z letoviště u jezera Sönchöl odjeli do sumu Bulgan opět autem našeho hostitele. Protože vzhledem k absenci mobilního a internetového signálu u jezera Sönchöl jsme nedokázali zavčas zařídit rezervaci autobusových jízdenek, po příjezdu do Bulganu jsme zjistili, že autobus na 21. 6. je již plně obsazen. Našla se však možnost jet soukromým autem s ředitelem místní banky za shodnou cenu autobusové jízdenky. Této možnosti jsme využili, byť cesta soukromým autem bývá spojena s nebezpečím obtížně řešitelné poruchy po cestě, zatímco při cestě autobusem bývá zpravidla zajištěna pro případ poruchy vozidla náhradní doprava. Bez větších komplikací jsme dorazili do Ulánbátaru později odpoledne 22. 6. 23. 6. jsem navštívil univerzitu kvůli vyřízení potvrzení o stipendijním pobytu. Pracovník slíbil potvrzení poslat dodatečně emailem, protože získání razítka a podpisu nadřazené osoby nebylo na místě možné. Kontaktní osobou pro hostující akademické pracovníky je pan T. Saya-Erdene, který však byl oproti minulým letům převeden ze samostatného Oddělení pro mezinárodní spolupráci do nové budovy služeb pro studenty za II. budovou Mongolské státní univerzity. Překvapilo nás však, že bylo možné si na místě (v pokladně v přízemí I. budovy) vyzvednout v hotovosti stipendium za měsíční pobyt, což v minulosti při krátkodobých pobytech v jarním semestru nebyvalo běžné.

¹ Z prostředků tohoto grantového projektu byly v průběhu této cesty hrazeny náklady na vnitrostátní dopravu v Mongolsku (konkrétně jen autobusová jízdenka Ulánbátar – Bulgan/Chovd, protože na další přepravu nebylo možné získat doklady a byla tudíž hrazena z vlastních prostředků), dále nezbytné krácené stravné předepsané podmínkami služebních cest na FF MU a drobné služby (tisk děkovných diplomů pro informanty).

Dále jsme se během pobytu v Ulánbátaru setkávali s budoucími pracovníky projektu *Proměnlivé adaptační strategie mobilních pastevců v Mongolsku* a podrobně konzultovali pokračování společného výzkumu a realizaci přípravného terénního výzkumu jednotlivých pracovníků. Konzultace s akademiky Mongolské státní univerzity se tentokrát osobně neuskutečnily, protože koncem června již na univerzitě začínalo období dovolených. 26. 6. jsem navštívil Ústav pro studium nomádské civilizace pod patronací UNESCO, který patří k nejprogresivněji se rozvíjejícím výzkumným organizacím v Mongolsku. Byl jsem velmi srdečně přijat ředitelkou institutu a vedl podrobnou rozpravu o svém výzkumu s vybranými pracovníky institutu. Během pobytu v Ulánbátaru jsem taktéž nakupoval nově vydanou odbornou literaturu – k přepravě knih jsem využil možnosti doplatit druhé zavazadlo (23 kg) v případě letu se společností MIAT (Ulánbátar – Frankfurt) – při koupi letenky od prodejců v Evropě je možné pouze zaplacení zavazadla přímo na letišti za 170 000 MNT.

3. Stipendium

Jak byl váš pobyt financován? Pokrylo stipendium všechny vaše výdaje během pobytu? Využil/a jste kromě stipendia i jiné finanční zdroje? Jak bylo stipendium vypláceno?

Jak jsem uvedl, po mnoha letech mi tentokrát bylo na Mongolské státní univerzitě vydáno stipendium za měsíční pobyt ve výši 360 000 MNT. Terénní výzkum na venkově je z hlediska nákladů velmi specifickou záležitostí – související náklady se obtížně dokládají (přeprava soukromými auty – nákup benzínu, dárky pro informanty a navštěvované domácnosti aj.) a obtížně financují i z grantových projektů. V pokročilé fázi výzkumu je očekáváno vydání popularizačních nebo srozumitelných odborných knih v mongolštině a ideálně jejich rozdávaní v komunitě, kde byl výzkum prováděn.

V Mongolsku používám platební karty českých bank jak pro výběry z bankomatů (volím přednostně bankomaty největších bank Khan a Golomt), tak i přímo pro platby kartou na platebních terminálech. Jak u bankomatů, tak zvláště na platebních terminálech se však může stát, že výběr či platba bude zamítnuta. Uvedený důvod (např. nedostatečný zůstatek) přitom nemusí být pravdivý a stává se, že pokus o výběr či platbu učiněný o minutu později proběhne bez problémů. S případnými komplikacemi je však potřeba počítat a mít raději i nezbytnou hotovost. Bankomaty (ATM) jsou spolehlivě k dispozici v Ulánbátaru a ajmačních centrech, k cestám dále na venkov je nezbytné mít připravenou hotovost.

4. Doprava a ubytování

Jaký způsob dopravy do místa pobytu jste využil/a? Pomohla vám hostitelská univerzita se zajištěním ubytování?

Mongolská státní univerzita nabízí nositelům stipendií na základě mezivládních kulturních dohod zdarma ubytování na kolejích pro zahraniční studenty. Vzhledem k tomu, že hlavní náplní mého pobytu byl terénní výzkum na venkově mimo Ulánbátar, mi ubytování v Ulánbátaru opět laskavě poskytla paní B., za což jí patří upřímné poděkování.

Doprava: viz výše – 2. Průběh pobytu

5. Hodnocení pobytu

Zhodnotte celkový přínos pobytu pro vaše studium (studenti) nebo akademickou či výzkumnou činnost (akademici, vědečtí pracovníci)? Uskutečnil/a jste všechny aktivity dle vašeho studijního plánu nebo projektového či výzkumného záměru?

Viz výše – 2. Průběh pobytu

6. Další komentáře

V případě, že máte veřejnou fotogalerii, blog apod., a máte zájem o sdílení, uveďte prosím odkaz.

Od 1. 1. 2023 platí mj. pro Českou republiku bezvízový vstup do Mongolska na dobu do 30 dní pro turistické cesty. Třebaže z oficiálního znění vyplývá, že na studijně-výzkumné pobyty i do doby trvání do 30 dní je vízum (vyřízené na základě vízového pozvání od zvoucí instituce) potřeba, kontaktní pracovník univerzity potvrdil, že smíme na dobu do 30 dní přijet do Mongolska bez víza. Také při pasové kontrole při vstupu do Mongolska (na letišti) nejsou cestující vstupující do země bez víza na účel pobytu dotazováni – je však potřeba uvést místo plánovaného pobytu. Narozdíl od roku 2022 už také při pobytech do 30 dní není v praxi vyžadována popříjezdová registrace a odregistrace na konci pobytu.